

FOCUS Regionálneho operačného programu: Kaštieľ Galanta

AKO SA PREBÚDZA DO ŽIVOTA ZAKLIATY KAŠTIEĽ V GALANTE

„A býva tu aj princezná?“ – tejto rozprávkovej otázke malej Klárky sa nedá odolať. Kaštieľ v Galante skutočne vyzerá ako hrad. Má plot podobný cimburiu. Prváci zo základnej školy sa tu prišli poprechádzať v blízkom parku a rozprávali sa o Esterházyovskom kaštieli, ktorý vďaka eurofondom konečne začal meniť svoju tvár k lepšiemu.

Od 16. Storočia, kedy kaštieľ postavili, sa veľa zmenilo. Opevnený bol pre časté vpády Turkov, ale aj tak sa presile ázijských bojovníkov Galantania neubránili a v čase tureckej správy mesta v 17. storočí tu žilo už len päť rodín. Po vyhnaní Turkov mier priniesol rozmach mesta, ale nikdy tu žiadna princezná nežila, vysvetlila Klárke pani učiteľka. V detskej fantázii je však možné všetko.

Renesančný kaštieľ budí romantický dojem ako z rozprávky. Keby nebol taký opustený, a keby ho mal kto, a najmä za čo opraviť, krajšie rozprávkové kulisy si len ťažko predstaviť. Ako by vyzeral celý kaštieľ, ukazuje

zrekonštruované severné krídlo neogotického kaštieľa, v ktorom bola pôvodne pred stáročiami koniareň. Neskôr stavba slúžila na rôzne účely. Sídlil tu Okresný národný výbor, ako hlavný okresný úrad vyše 90 tisícového galantského okresu, ale bol tu aj Domov detí. A tie sem začínajú opäť chodiť častejšie.

Koniec tridsať rokov chátrania

Tridsať rokov sa na kaštieli robili len sanačné konzervačné práce. Snaha o jeho obnovenie a otvorenie bola vytrvalá, ale doteraz neúspešná. Akoby kaštieľ doteraz spal ako šípová princezná otrávená zlou strigou. Projektový manažér Mestského úradu Ing. Tomáš Bergendi hovorí, že kaštieľ Esterházyovcov má Galanta dodnes v mestskom erbe oprávnené:

„Je to najdôležitejšia budova v meste, hoci tridsať rokov chátrala bez verejného využitia. Robili sme v parku orezy stromov a staršia pani zosadla z bicykla a bežala k nám, čo sa deje v zámockom parku so stromami? Šla ich odhodlane brániť.“

Tak si miestni túto pamiatku ctia a strážia, žiaľ, doteraz neboli žiadne prostriedky na jej opravu. Časy sa však zmenili. V Galante dnes dokážu aj viac. Vďaka európskym fondom spájajú nové spôsoby spoločenskej existencie s tými historickými. Veď mesto sa môže pochváliť, že bolo prvým na Slovensku, kde vďaka geotermálnemu vrtu začali vykurovanie domácností, úradov, či škôl.

A dnes podľa slov Ing. Tomáša Bergendiho idú ďalej pri obnoviteľných zdrojoch, keď teraz zavádzajú fotovoltaiku pri výrobe elektrickej energie, ktorá trebárs v prípade budovy základnej školy dokáže vyrobiť dostatok energie potrebnej na výučbu a za ušetrené prostriedky deti získavajú nové učebné pomôcky. Celé mesto však žije obnovou kaštieľa, ktorá sa začala po dlhých tridsiatich rokoch, kedy ste v budovách tohto historického objektu mohli nájsť len túlavé mačky a netopiere.

Každý strom si zaslúži objatie

V parku vytvorili náučný chodník vzácných stromov, kde pred každým je popis, odkiaľ drevina pochádza a čo je na nej vzácné. Deti spontánne po výklade, o aký strom ide, začínajú tieto obry týčať sa priam až do neba, objímať. Stromy sa im páčia, hladkajú ich, ba malý Ferko sa jedného z nich pýtal:

„Ako dlho tu už stojíš?“

V areáli stretnete deti s paniami učiteľkami aj z bližšieho, či vzdialenejšieho okolia, nielen z Galanty. Učiteľ Ján Dikan zo školy z Dvorov nad Žitavou Ferkovi o mohutnom strome sofore japonskej povedal:

„Pôvodom je zo strednej Číny a z Japonska, ale ako je strom starý, určujú vedci nazývaní dendrológovia špeciálnou metódou, takže my to teraz nezistíme.“

Novogotický kaštieľ je od 23. apríla 1963 zapísaný medzi Národnými kultúrnymi pamiatkami. Postavený bol v druhej polovici 16. storočia s prevládajúcim renesančným slohom. Keby mohol, dnes by vedel rozprávať množstvá príbehov. Ing. Tomáš Bergendi zapálene vysvetľuje, že nové oplotenie je replikou toho starého a vyzerá skutočne zaujímavo, lebo má zachované prvky podobné tým, ktoré sú na vežiach kaštieľa.

Plot ktorý zviditeľňuje

Na celkovú rekonštrukciu stavby potrebuje mesto desať miliónov eur. Z Regionálneho operačného programu z osi 3 získali Galantánia viac ako 1,6 milióna eur na obnovu severného krídla Neogotického kaštieľa a na revitalizáciu priľahlého mestského parku. Obnovené severné krídlo slúži dnes pre Mestské kultúrne stredisko. Vedúca oddelenia investičnej výstavby a životného prostredia Ing. Miriam Károlyiová o diele povedala:

„Pri rekonštrukcii sme dodržali podmienku Pamiatkového úradu v Trnave a vykonal sa tu aj archeologický prieskum. Objavili sme pozostatky pôvodnej obrannej bašty, lebo kaštieľ bol pôvodne opevnený objekt. Každé krídlo malo vlastnú baštu. V rámci rekonštrukcie sme v parku vytvorili náučný chodník starých stromov a došlo ku kompletnej revitalizácii zelene. Urobili sa nové chodníky, osadili sa lavičky a areál získal úplne nové oplotenie. Pôvodné bolo plné, ale po dohode s Pamiatkovým úradom sme osadili vzdušné kovové tyče, vďaka čomu sa zviditeľňuje kaštieľ ako dominanta mesta.“

Nezvyčajnosť sa páči

Na nádvorí a v budove obnoveného severného krídla sa tu za prvý rok od rekonštrukcie uskutočnilo vyše dvoch desiatok podujatí, čo je na 16 tisícové okresné mestečko veľmi zaujímavé a ako prízvukuje správca Peter Kolek, záujem občanov o ne je značný:

„Robíme tu galantské trhy, či zámocké koncerty, prípadne výstavy obrazov a to ako zo zbierok renesančného kaštieľa, ktoré sú vo vybudovanom depozite tiež v severnom krídle, tak aj mladých tvorcov - architektov, veď sme tu už dvakrát predstavili projekty študentov Slovenskej technickej univerzity z Bratislavy.“

Zameriavajú sa na nezvyčajné výstavy. Veľký záujem vzbudila prezentácia najväčšej zbierky zápalkových škatuliek na Slovensku od zberateľa Mareka Guspana, ale návštevníci si už zvykli aj na množstvo fotografických prezentácií , ba verejnosť prekvapila aj výstava nadrozmerých obrazov. Deti sa tu učili pri expozícii vojenskej techniky o dejinách druhej svetovej vojny a hrôzach, aké ľuďom priniesla pri výročí oslobodenia mesta. Vzácné historické artefakty poskytli súkromní zberatelia z klubov vojenskej histórie Zolium a Mor ho!

Najdôležitejšia lokalita mesta

Podľa Petra Koleka kaštieľ začal opäť po desaťročiach žiť, keď jeho zrekonštruované severné krídlo slúži aj na slávnostné podpisovanie zmlúv ako reprezentačný priestor mesta, či na oslavy životných jubileí samotných obyvateľov, prípadne na regionálne ochutnávky vín vinárov z celého okolia, stavenie májov, a samozrejme aj na zimné Mikulášske oslavy:

„Dá sa povedať, že celý kultúrny život Galanty sa presunul za rok od otvorenia do týchto historických priestorov. Na nádvorí sa uskutočňuje otvárací koncert kultúrneho leta, čiže kaštieľ je najdôležitejšou lokalitou kultúry v rámci mesta.“

Do parku chodia žiaci zo škôl študovať v rámci biológie nielen históriu a stromy, ale aj zvieratá ako veвериčky, ďatle, havrany, ale aj o čosi exotickéjšie sovy, ktoré sa tu schovávajú za dlhých zimných večerov. Celý park má zavedenú bezplatnú wi-fi zónu, takže na lavičkách mládež mesta surfuje po svete internetu. A v parku sídli aj Základná umelecká škola Jozefa Haydna.

Pre poučenie a aj zábavu

Pôvodne bol kaštieľ na okraji mesta, podľa Ing. Miriam Károlyiovej, sa dnes táto oblasť postupným rozvojom mesta, ale najmä opravou historického severného krídla, kaštieľ stáva prirodzeným centrom Galanty:

„V parku rastú najstaršie stromy v meste. Dendrológom boli vybraté na ozdravenie stromy, ktoré sú zaujímavé aj z historického hľadiska. Vyšli sme v ústrety mamičkám, keď sme v parku vytvorili aj detské ihrisko, aby sa mali kde v prírode zabaviť aj ich menšie ratolesti.“

Investícia z európskych fondov tak mení celkový ráz, zvyklosti a najmä kvalitu života širokých mas občanov. Kaštieľ sa jednoznačne prebúdzá k novému životu a tak sa rozširuje paleta spoločenskej verejnej existencie občanov, ktorí získali po rokoch opäť historický komplex ako objekt pre poučenie, ale aj na obohatenie a zábavu.

Celkové oprávnené výdavky

1 965 180,73 eur

Z toho EÚ zdroje (EFRR, ESF)

1 670 403,62 eur

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

09/2010 – 12/2011

Prioritná os 3 – Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a infraštruktúra cestovného ruchu

Cieľom osi 3 je zvýšenie kvality služieb poskytovaných pamäťovými a fondovými inštitúciami na miestnej a regionálnej úrovni prostredníctvom ich rekonštrukcie, rozširovania a modernizácie, vrátane obstarania ich vybavenia a revitalizácia významných pamiatkových objektov v súvislosti so zachovaním kultúrneho dedičstva a jeho využitia v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu.

Kontakty:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičová 12

812 66 Bratislava

tel: 00421 2 59 26 61 11

fax: 00421 2 59 26 64 35

www.mpsr.sk

Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja

Prievozská 2/B

825 25 Bratislava 26

e-mail: inforop@build.gov.sk

www.ropka.sk